

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПОКАЗНИКІВ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

УДК 311.1

Трикоз Є. А.

Студент 4 курсу
факультету міжнародної економіки і підприємництва ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Статтю присвячено аналізу динаміки основних показників розвитку системи вищої освіти України за останні десятиліття. Розглянуто тенденції зміни кількості коледжів, технікумів та училищ, а також університетів, академій та інститутів. Проаналізовано динаміку кількості студентів, прийнятих на навчання, та кількості випускників різних типів ЗВО. Особливу увагу приділено аспірантурі та докторантурі як ключовим елементам професійного розвитку в системі вищої освіти. Виявлено основні тенденції розвитку вищої освіти; визначено проблемні аспекти та окреслені можливі напрями подальшого розвитку освітньої системи України.

Ключові слова: система вищої освіти, заклад вищої освіти, тренд, статистичні показники, аналіз.

Annotation. The article is devoted to the analysis of the dynamics of the main indicators of the development of the higher education system of Ukraine over the last decades. Trends in changes in the number of colleges, technical schools and schools, as well as universities, academies and institutes were considered. The dynamics of the number of students enrolled and the number of graduates from different types of higher education institutions are analyzed. Special attention is given to postgraduate and doctoral programs as key elements of professional development in the higher education system. The main trends in the development of higher education are identified, problem areas are highlighted, and possible directions for the further development of Ukraine's educational system are outlined.

Keywords: higher education system, higher education institution, tendency, analytical review.

Освіта є одним із найважливіших чинників соціально-економічного розвитку суспільства. Вона визначає рівень кваліфікації робочої сили, впливає на інноваційний потенціал країни та сприяє підвищенню загального добробуту населення. У сучасному світі заклади вищої освіти (ЗВО) відіграють ключову роль у формуванні освітнього рівня населення, розробці та впровадженні наукових досягнень. В Україні, як і в багатьох інших країнах, система вищої освіти переживає значні зміни, пов'язані з демографічними, економічними та політичними процесами [2].

Розуміння цих процесів є необхідним для розробки ефективних освітніх політик, що сприятимуть підвищенню якості освіти, її доступності та відповідності вимогам ринку праці. Аналіз також допоможе освітнім установам адаптувати свої програми до сучасних потреб і викликів, забезпечуючи високий рівень підготовки фахівців [3; 4].

Метою статті є дослідження тенденцій розвитку системи вищої освіти країни за рахунок аналізу її основних показників.

Для визначення тенденцій, що віддзеркалюють перебіг освітніх процесів, проаналізуємо такі показники.

Динаміка кількості ЗВО. Аналіз кількості закладів вищої освіти поділяється на дві основні категорії: кількість коледжів, технікумів та училищ, а також кількість університетів, академій та інститутів.

Згідно з даними, кількість коледжів, технікумів та училищ в Україні з 1991 по 2020 роки має загальну тенденцію до зменшення. Особливо помітне це зниження після 1997 року (рис. 1). Варто зазначити, що у 2020 році методика підрахунку змінилася, що призвело до штучного зростання кількості закладів у статистичних звітах, хоча реальна кількість продовжує зменшуватись.

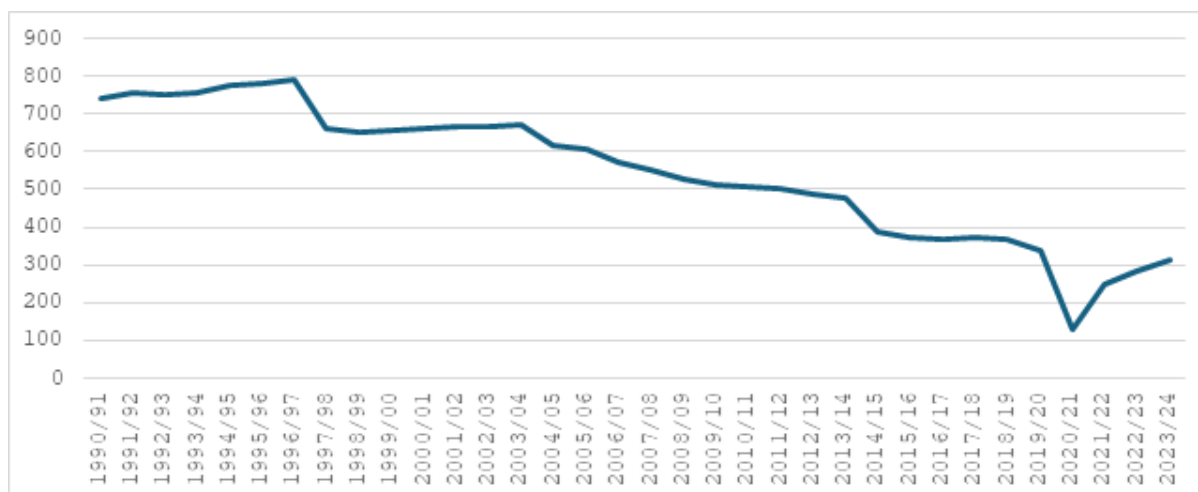

Рис. 1. Динаміка кількості коледжів, технікумів, училищ України за роками

Джерело: [1]

Університети, академії та інститути демонструють іншу динаміку. Після періоду стабільності у 1991–1994 роках кількість цих закладів почала швидко зростати і досягла піку у 2014 році (рис. 2). З 2015 року почалося зниження кількості університетів, яке знову штучно перервалося у 2020 році через зміну методики підрахунку.

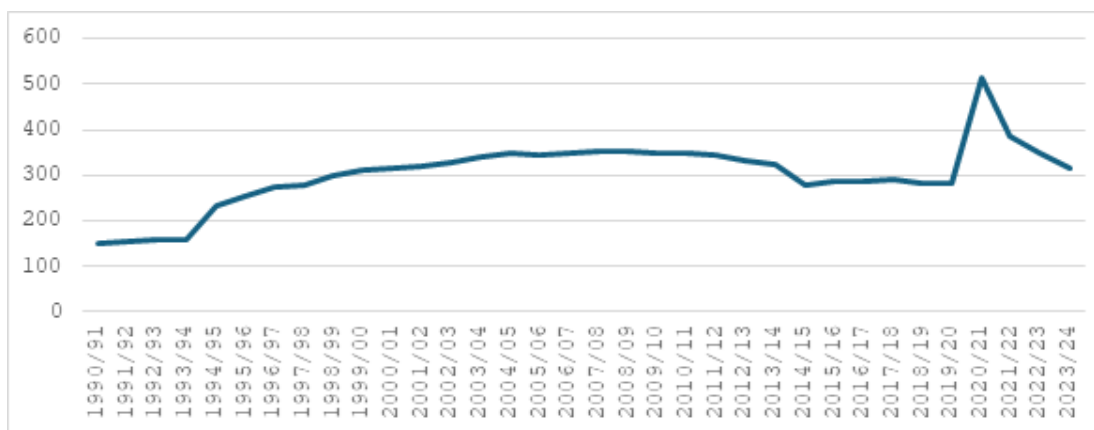

Рис. 2. Динаміка кількості університетів, академій, інститутів України за роками

Джерело: [1]

Кількість студентів у ЗВО. Кількість студентів у різних типах ЗВО також демонструє важливі тенденції розвитку системи вищої освіти.

Кількість студентів у коледжах, технікумах та училищах зменшувалась з невеликими періодами підйому у 1999–2004 та 2021–2024 роках (рис. 3). Загальна тенденція до зниження відображає, можливо, зменшення популярності цих закладів серед абітурієнтів.

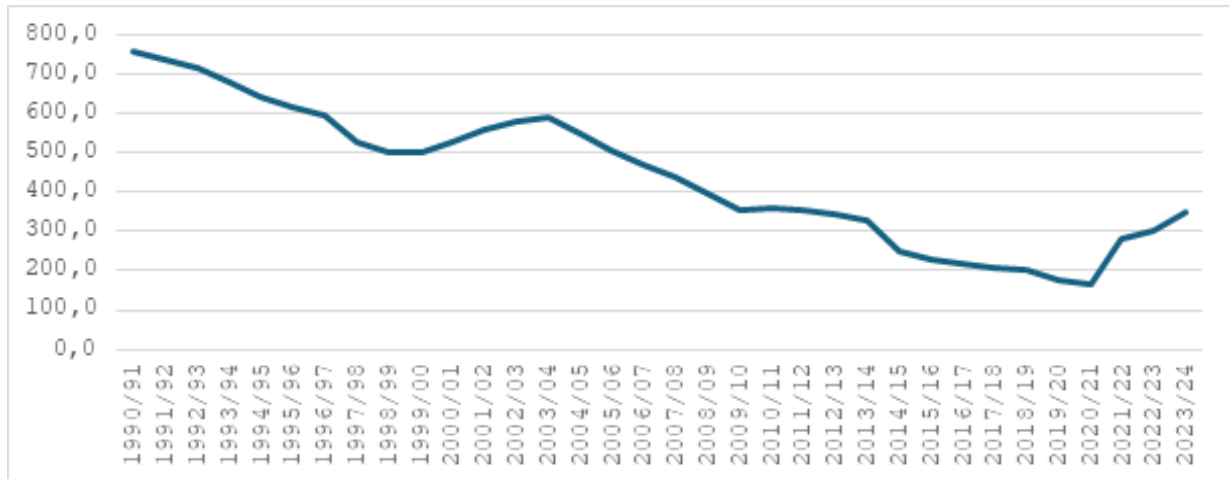

Рис. 3. Динаміка кількості осіб в коледжах, технікумах, училищах України за роками

Джерело: [1]

Інша картина спостерігається у університетах, академіях та інститутах, де з 1994 по 2009 рр. кількість студентів стабільно зростала (рис. 4). Однак з 2010 року почалося поступове зниження, що може бути наслідком демографічних змін, та зниження кількості випускників шкіл.

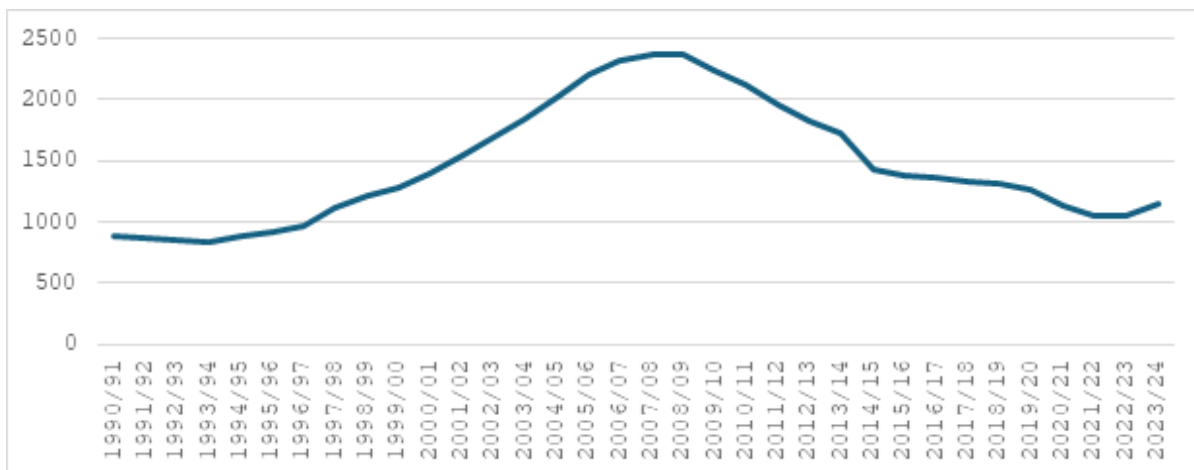

Рис. 4. Динаміка кількості осіб в академіях, університетах, інститутах України за роками

Джерело: [1]

Кількість осіб, прийнятих на навчання. Показники прийому нових студентів до закладів вищої освіти також є одним із важливих показників, що демонструють загальні тенденції.

Кількість прийнятих до коледжів, технікумів та училищ має загальну тенденцію до зниження, з періодами тимчасового покращення у 1999–2003, 2009–2010 та 2020–2024 роках (рис. 5). Як і раніше, зростання у 2020–2024 роках було штучним через зміну методики підрахунку.

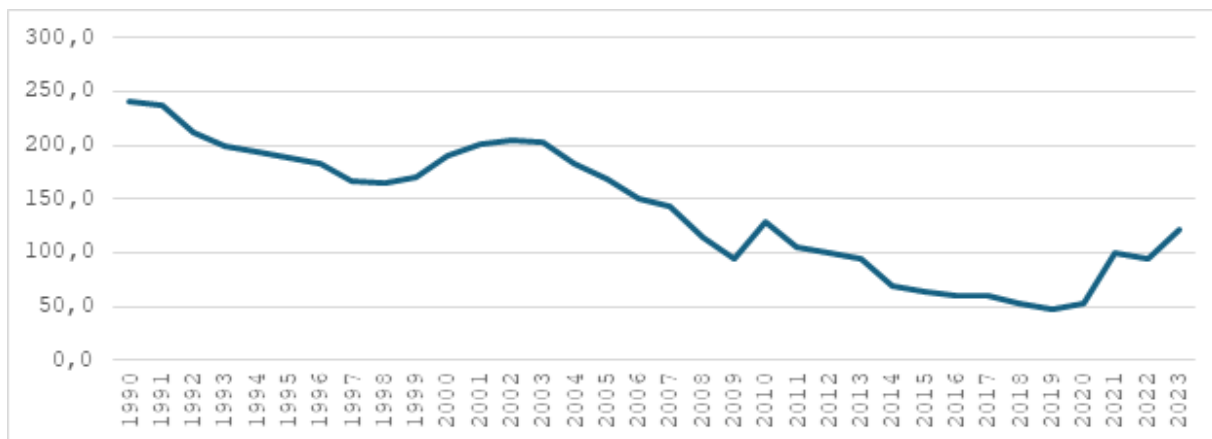

Рис. 5. Динаміка кількості осіб прийнятих до технікумів, училищ, коледжів України за роками

Джерело: [1]

Прийом до університетів, академій та інститутів показує дві основні тенденції: піднесення у 1993–2006 роках та зниження з 2006 року дотепер (рис. 6).

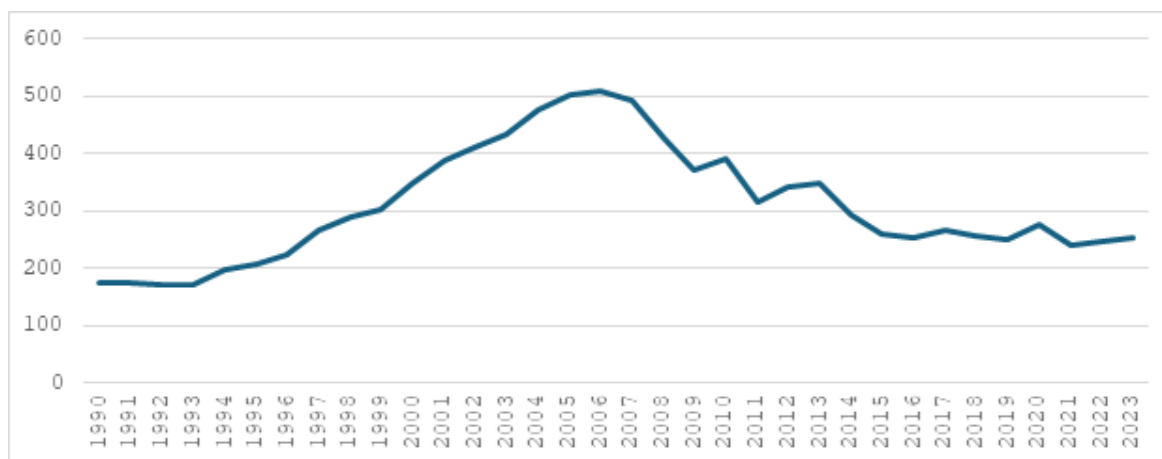

Рис. 6. Динаміка кількості осіб прийнятих до технікумів, училищ, коледжів України за роками

Джерело: [1]

Випускники ЗВО. Кількість випускників закладів вищої освіти є важливим показником ефективності освітньої системи.

Кількість випускників коледжів, технікумів та училищ показує загальну тенденцію до зниження з певними підйомами у 2001–2003 та 2020–2024 роках (рис. 7).

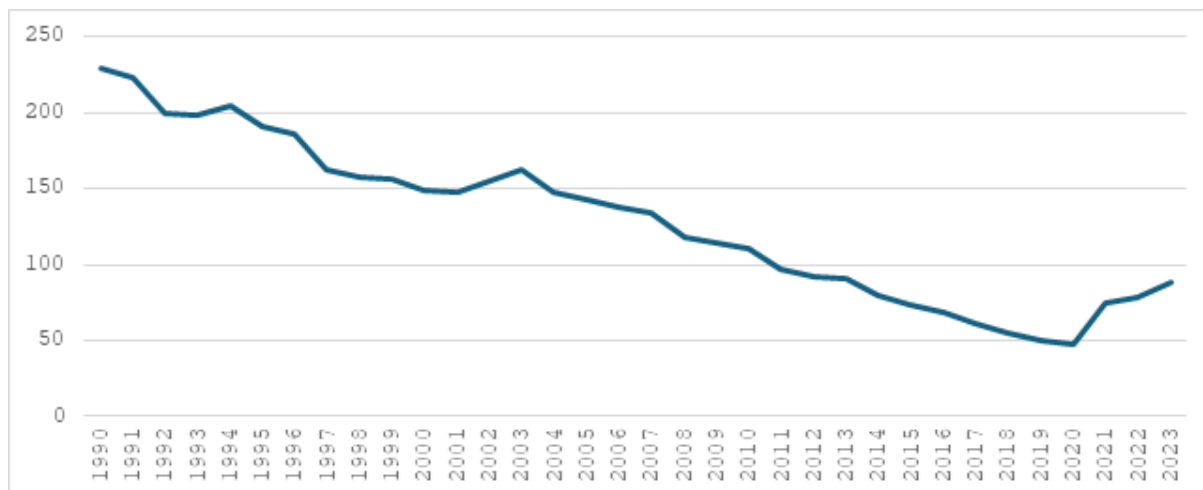

Рис. 7. Кількість осіб, випущених з коледжів, технікумів, училищ України за роками

Джерело: [1]

В університетах, академіях та інститутах спостерігаються кілька періодів зростання та зниження кількості випускників: зростання у 1990–2003 роках, різке зниження у 2003–2004 роках, знову зростання до 2010 року та подальше зниження до 2023 року (рис. 8).

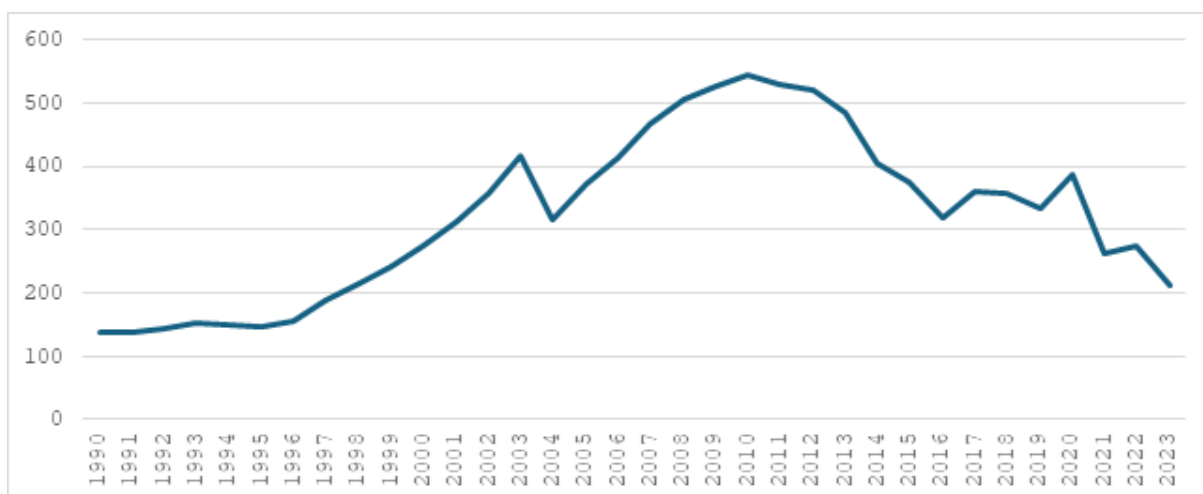

Рис. 8. Кількість осіб, випущених університетів, академій, інститутів України за роками

Джерело: [1]

Професійний розвиток у системі освіти. Аспірантура та докторантура є важливими елементами професійного розвитку в системі вищої освіти.

Кількість аспірантів в Україні зростала з 1990 по 2010 роки, після чого почалося зменшення. У 2022–2023 роках знову спостерігається зростання, що можна пов'язати з мобілізаційними процесами (рис. 9).

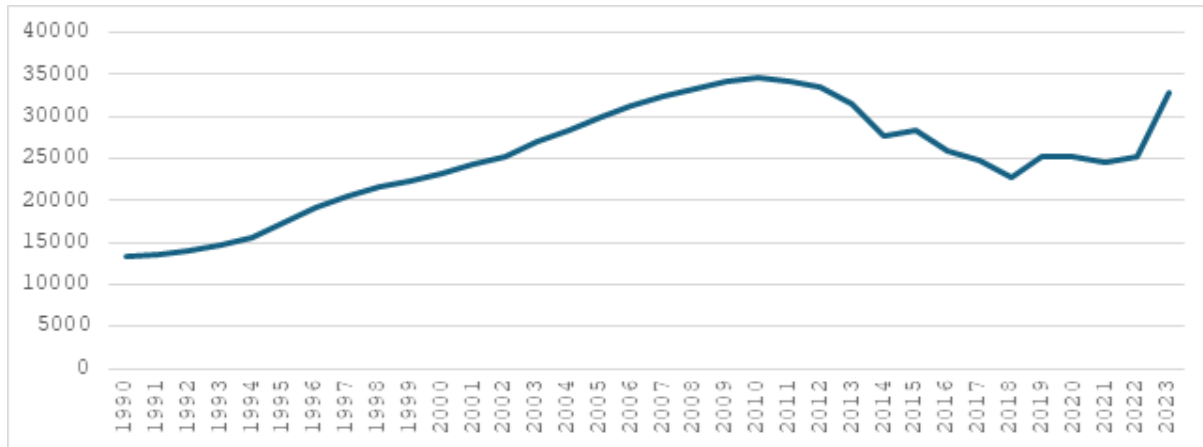

Рис. 9. Кількість аспірантів України за роками

Джерело: [1]

Кількість докторантів зростала з 1990 по 2013 роки, після чого стабілізувалась, а з 2016 року почала зменшуватись (рис. 10).

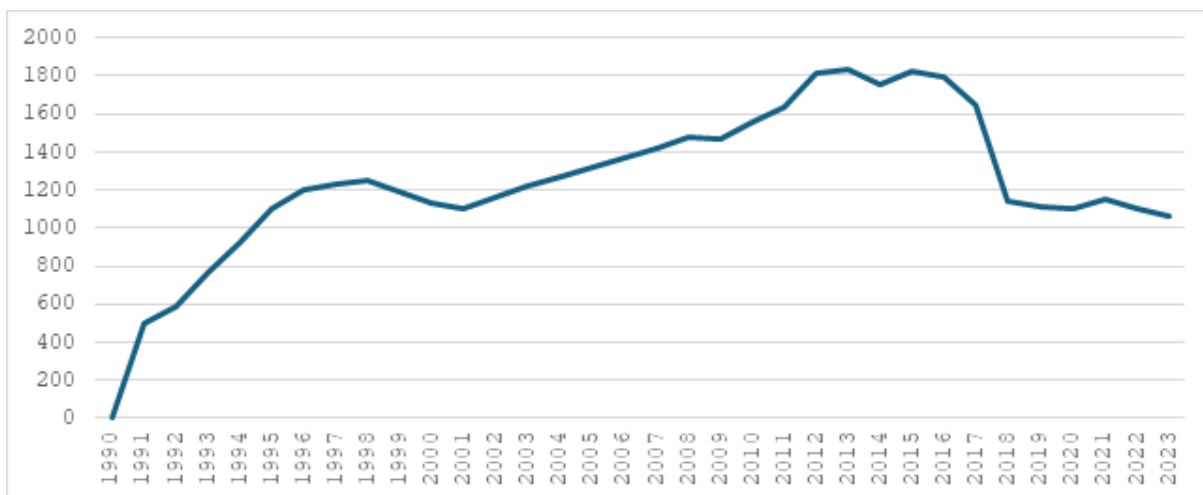

Рис. 10. Кількість докторантів України за роками

Джерело: [1]

Таким чином, аналіз динаміки показників закладів вищої освіти в Україні показує складні та різноманітні тенденції. Основні тенденції включають зниження кількості коледжів, технікумів та училищ, зростання кількості університетів, академій та інститутів до 2014 року та їх подальше зниження, а також загальне зменшення кількості студентів і випускників. Такі зміни потребують уваги з боку держави та освітніх установ для коригування політик і програм з метою покращення якості та доступності вищої освіти в Україні.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Раєвнева О. В.

Література: 1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>. 2. Ponomarenko V., Rayevnyeva O., Aksonova I., Brovko O., Yermachenko V. Digitalization as a development factor of innovative-active university. *Problems and Perspectives in Management*. 2021. Vol. 19. Issue 4. P. 213–231 DOI: <http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19.4.2021.15>

org/10.21511/ppm.19(4).2021.18. **3.** Ponomarenko V., Rayevnyeva O. and ets. Conceptual and model support for the development of an innovative-active university : monograph / edited by Prof., D.Sc. (Economics) Ponomarenko V., Prof., D.Sc. (Economics), Rayevnyeva O., Prof., Assoc. prof. (Economics) Yermachenko V. Primedia eLaunch, Boston, USA, 2021. 377 p. **4.** Rayevnyeva O., Stryzhychenko K. Authority of the higher education system in conditions of the European integration of Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2018. Vol.16. Issue 3. P. 501–510. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16\(3\).2018.40](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16(3).2018.40).

Стаття надійшла до редакції 12.06.2024 р.

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ У СТВОРЕННІ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 005.511:330.322

Урсов К. М.

Студент 4 курсу
факультету менеджменту і маркетингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто та досліджено сутність і поняття бізнес-планування інвестиційних проєктів у підприємницькій діяльності, а також особливості складання бізнес-планів в Україні та за кордоном. Визначено роль бізнес-планування та бізнес-плану у діяльності компаній та у пошуку інвестиційних партнерів для бізнес-ідей.

Ключові слова: бізнес-план, бізнес-планування, інвестиційний проєкт, інвестиції, інвестор.

Annotation. The essence and concept of business planning of investment projects in entrepreneurial activity, as well as the peculiarities of business planning in Ukraine and abroad are considered and studied. The role of business planning and business plan in the activities of companies and in the search for investment partners for business ideas is determined.

Keywords: business plan, business planning, investment project, investment, investor.

Актуальність. Тема бізнес-планування із залучення інвестицій є особливо актуальною сьогодні, оскільки цей вид планування не тільки дозволяє систематично та ефективно прогнозувати результати бізнес-проєкту, але й вирішує цілу низку нагальних проблем, таких як підготовка заявки на банківський кредит, розробка проєкту створення нової компанії або вибір виду, напряму та способу ведення бізнесу. Інвестиційне бізнес-планування забезпечує підтримку та контроль на всіх етапах реалізації проєкту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні дослідження бізнес-планування в сучасному економічному контексті проводились провідними вітчизняними та зарубіжними вченими-економістами, серед яких Боярко І. М., Гриценко Л. Л., Науменко Н. С., Грабко О. І. та ін. Однак у цій сфері все ще існують прогалини в розробці комплексного підходу до оцінки та аналізу ключових аспектів бізнес-планування інвестиційних проєктів.